

Asia: VN/2821/2024

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

a) Mitä vaikutuksia näette ehdotuksilla olevan?

-

b) Selkeyttääkö ehdotus lapsen kasvatuksen, valvonnan ja huolenpidon sekä perusoikeuksiin kajoavien rajoitusten välistä rajanvetoa sijaishuoltopaikan arjessa? Jos ei, miten säännöksiä tulisi muuttaa?

-

2. Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään terveydenhuoltolakiin (69 §) ja lastensuojelulakiin (16 b §) informatiivisluonteista viittausta voimassa olevaan sääntelyyn ns. hybridiyksikköjen perustamiseksi. Mitä vaikutuksia näette ehdotuksen taustalla olevan tavoitteen kannalta?

-

a) Ovatko ehdotukset sääntelyltään selkeitä ja käytännössä toteutettavissa?

-

b) Miten arvioitte henkilöstölle asetettujen vaatimusten riittävyyttä?

-

c) Ehdotuksen mukaan asiakassuunnitelma tulisi tarkistaa vähintään neljän kuukauden välein ja sen tueksi tulisi saada asiantuntija-arvio. Miten arvioitte sääntelyä lapsen rajoittamisen tarpeellisuuden arvioimisen sekä sen sisällön ja laajuuden tarkistamisen näkökulmasta?

-

d) Mikä on näkemyksenne ehdotetun palvelun suhteesta erityisen huolenpidon jaksoon?

-

4. Esitetään muutettavaksi ja selkeytettäväksi nykyistä erityisen huolenpidon sääntelyä. Ovatko ehdotukset tarkoituksenmukaisia ja toteutettavissa käytännössä?

-

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 4.

-

62 ja 63§ Yhteydenpidon rajoittaminen ja rajoittamista koskeva päätöksenteko

-

64 ja 70 a § Tekninen valvonta lastensuojelulaitoksessa

-

65 § Aineiden ja esineiden poisottaminen lastensuojelulaitoksessa

-

66 § Henkilöntarkastus

-

66 a § Henkilönkatsastus

-

67 § Omaisuuden, lähetysten ja tilojen tarkastaminen ja lähetysten luovuttamatta jättäminen

-

68 § Kiinnipitäminen laitoksessa

-

68 a § Kiinnipitäminen lapsen laitoksesta poistumisen estämiseksi

-

69 a § Luvatta lastensuojelulaitoksesta poissaolevan lapsen etsintä ja palauttaminen

-

69 b § Lapsen kiinniotto

-

69 c § Kiinniotetun lapsen kuljettaminen

-

69 d § Perhekodista luvatta poissaolevan lapsen etsintä ja palauttaminen

-

69 e § Poliisin virka-apu laitoksesta ja perhekodista luvatta poissaolevan lapsen kiinniottamisessa ja kuljettamisessa

-

71 § Erityiset rajoitukset kuntouttavan suljetun laitospalvelun aikana

-

72 § Erityiset rajoitukset erityisen huolenpidon jakson aikana

-

6. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki Valtion lastensuojelulaitoksesta ja sen yhteydessä toimivasta koulusta ja täsmennettäväksi viraston nykyistä rakennetta. Vastaisivatko ehdotukset tätä tavoitetta?

-

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 6.

-

7. Esityksen tavoitteena on vahvistaa kodin ulkopuolelle sijoitetun lapsen oikeutta erityiseen suojeluun. Vastaavatko ehdotukset tätä tavoitetta?

-

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 7.

-

8. Vapaamuotoiset huomiot koko esityksestä.

Tehy ry pitää hallituksen esityksen ehdotuksia kannatettavina.

Kuntouttavan suljetun laitospalvelun henkilöstö

Tehy pitää tärkeänä, että kuntouttavassa suljetussa palvelussa työskentelee terveydenhuollon ammattihenkilöitä. Pykälässä säädetään, että terveydenhuollon ammattihenkilöitä tulee olla riittävä määrä ja lisäksi laitoksen henkilökunnalla tulee olla riittävä perehtyneisyys ja ammattitaito turvallisuuden varmistamiseen.

Esityksen mukaan tulee kuntouttavan suljetun laitospalvelun tuottajalla olla käytettävissään erityisosaaminen lääketieteen, mukaan lukien päihde- ja

riippuvuushoidon, psykologian, sosiaalityön, kasvatuksen ja opetuksen alalta lapsen suunnitelmallisen kuntoutumisen toteuttamiseksi. Tehyn näkemys on, että käytettävissä tulee olla myös sairaanhoidollista ja hoitotieteellistä osaamista. Erityisesti tarvitaan mielenterveys- ja päihdetyön osaamista.

Toimiva, moniammatillinen työyhteistyö on avainasemassa.

Esityksen mukaan voi turvallisuuden varmistamiseksi henkilökuntaan hoito- ja kasvatushenkilöstön lisäksi kuulua vartijoita, joilla on turvallisuusalan perustutkinto tai ammattitutkinto ja jotka toimivat virkasuhteessa palveluntuottajaan. Tehyn näkemys on, että palveluntuottajan vartijalle antama perehdytys lastensuojelulain 11 luvun mukaisiin rajoituksiin ja väkivaltaa käyttävän lapsen kohtaamiseen ei ole riittävä. Työskentely lastensuojeluyksikössä edellyttää osaamista ja tehtävään tulisi luoda räätälöity koulutus.

Tekninen valvonta lastensuojelulaitoksessa

Tehy on lausunnossaan luonnoksesta hallituksen esitykseksi sosiaalihuoltolain, vanhuspalvelulain ja asiakasmaksulain muuttamisesta (Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/25888/2024) pitänyt kannatettavana, että teknisestä valvonnasta sosiaalihuollon toimintayksikössä säädetään laissa, koska nykytilanne on oikeudellisesti epäselvä.

Kameravalvontaa tai muuta teknistä valvontaa ei tule Tehyn mukaan käyttää korvaamaan puutteita henkilöstön määrässä tai rakenteessa. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä sekä muuta henkilöstöä tulee olla sosiaalihuollon yksiköissä riittävästi asiakkaiden hoidon, huolenpidon ja valvonnan turvaamiseksi.

Tehyn näkemyksen mukaan henkilöstön turvallisuuden ja hyvinvoinnin turvaamisen tulisi olla yksi edellytyksistä käyttää teknistä valvontaa sosiaalihuollon toimintayksikön yhteisissä tiloissa. Tallentavalla kameravalvonnalla voidaan turvata ammattihenkilöiden oikeusturvaa. Tehyn kokemusten mukaan lastensuojelulaitoksissa tallentavasta kameravalvonnasta on ollut hyötyä esimerkiksi tilanteissa, joissa ammattihenkilö on joutunut rajoittamaan lasta pitämällä hänestä kiinni sekä kun ammattihenkilöihin on kohdistunut väkivallan uhkaa tai väkivaltaa. Nuoret ovat myös tehneet perättömiä ilmoituksia henkilökunnasta. Edellä kuvatun kaltaisia tilanteita on pystytty jälkikäteen selvittämään kameravalvonnan tallenteelta ja tallenteita on voitu tarvittaessa käyttää todisteena. Tehyn näkemyksen mukaan myös nuorten oma oikeusturva lastensuojelulaitoksissa puoltaa kameravalvontaa yleisissä tiloissa.

Vaikutusten arviointi

Kuten esitykseen on kirjattu, on kuormituksen vaikutukset tunnistettu pitkään lastensuojelun laitoshuollossa. Työturvallisuuslain (8 §) mukaan on työnantaja tarpeellisilla toimenpiteillä velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Työntekijöiden jaksamisesta tulee huolehtia ja veto- ja pitovoimaan tulee panostaa. Ilman riittävää, ammattitaitoista, moniammatillista ja hyvinvoivaa henkilöstöä ei laadukas lastensuojelu toteudu.

Lapsen oikeuksien toteutuminen

Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti on lasta koskevissa päätöksissä aina ensisijaisesti harkittava lapsen etu. Tämä tulee olla punaisena lankana lastensuojelulakia uudistettaessa sekä alle 18-vuotiaiden lasten kohdalla, että myös 18–22-vuotiaiden nuorten osalta.

Muut toteuttamisvaihtoehdot on esitetty taulukkomuodossa sivuilla 72–75. Esitystapa on selkeä ja helposti hahmotettava.

Lausunnossa on huomioitu Suomen Sairaanhoidajat ry:n näkemykset.

Siitonen Eva
Tehy ry